

– вдосконалення процедур застосування Антимонопольним комітетом України санкцій за порушення антимонопольного законодавства у зв'язку із їх оперативністю та високою результативністю.

Згодом можна буде визначитись із напрямками врегулювання процедур судового розгляду відповідних справ.

Список літератури: 1. Мамутов В.К. Кодификация хозяйственного законодательства в новых экономических условиях // Проблемы становления хозяйственного законодательства Украины: Сб. науч. трудов. Ин-т економіко-правових исследований НАН Украины. Донецк, 1994. 2. Саниахметова Н.О. Гармонізація антимонопольного законодавства України із законодавством Європейського Союзу // Гармонізація українського законодавства: проблеми і перспективи. К., 1999. 3. Корчак Н.М. Правові питання антимонопольного регулювання підприємницької діяльності: Дис... канд. юрид. наук: 12.00.04 / Київський університет ім. Тараса Шевченка. К., 1996. 4. Кузьміна С.А. Захист інтересів суб'єктів господарювання від недобросовісної конкуренції: Автореф. дис... канд. юрид. наук 12.00.04/ Ін-т економіко-правових досліджень НАН України. Донецьк, 2000. 5. Чернелєвська О.І. Конкурентне законодавство України: формування, зміст та розвиток: Автореф. дис. канд. юрид. наук ...12.00.04 / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. К., 2006. 6. Шумило І.А. Відповідальність за порушення законодавства про захист конкуренції: Автореф.дис...канд. юрид. наук 12.00.04 / Ін-т економіко-правових досліджень НАН України. Донецьк, 2001. 7. Концепція переходу Української РСР до ринкової економіки // ВВР України. 1990. №48. Ст. 632. 8. Про Державну програму демонополізації економіки і розвитку конкуренції: Постанова Верховної Ради України від 21.12.1993 № 3757–XII // ВВР України. 1994. № 9. Ст.42. 9. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.2001 № 2210–III // ВВР України. 2001. №12. Ст.64 (зі змінами). 10. Про Антимонопольний комітет України: Закон України від 26.11.1993 № 3659–XII // ВВР України. 1993. №50. Ст.472 (зі змінами). 11. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 07.06.1996 № 236/96–ВР // ВВР України. 1996. №36. Ст.164 (зі змінами). 12. Про природні монополії: Закон України від 20.04.2000 № 1682–III // ВВР України. 2000. №30. Ст.238 (зі змінами). 13. Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну: Закон України від 22.12.1998 № 332–XIV// ВВР України. 1999. №11. Ст. 78 (зі змінами). 14. Про захист вітчизняного товаровиробника від демпінгового імпорту: Закон України від 22.12.1998 № 330–XIV// ВВР України. 1999. №9–10. Ст.65 (зі змінами). 15. Про захист вітчизняного товаровиробника від субсидованого імпорту: Закон України від 22.12.1998 № 331–XIV // ВВР України. 1999. №12–13. Ст. 80 (зі змінами). 16. Гражданское, торговое, семейное право капиталистических стран: Сборник нормативных актов: законодательство о компаниях, монополиях, конкуренции. М., 1987. Т.2. 17. Еременко В.И. Защита от недобросовестной конкуренции по законодательству Франции // Законодательство и экономика. М., 1997. №13–14. 18. Насадюк А. Конкуренция по-немецки// Юридическая практика. 2007. №24.(494). 12 июня. 19. Конституція України: Закон від 28.06.1996 №254к/96–ВР // ВВР України. 1996. №30. Ст.141 (зі змінами). 20. Про внесення змін до деяких законів України з питань захисту економічної конкуренції: Закон України від 20.11.2003 № 1294–IV // ВВР України. 2004. №13. Ст.181 (зі змінами). 21. З офіційного веб-сайту Антимонопольного комітету України// <http://www.amc.gov.ua/amc/control/uk/index>

Надійшла до редакції 28.08.07

О. П. Угровецький

Роль і місце державної податкової служби у виконанні державного бюджету по доходах

Основну частину доходів бюджету складають податкові надходження. Виконання Державного бюджету починається 1 січня та затверджується 31 грудня поточного фінансового року. Верховна Рада України приймає закон про Державний бюджет, а

Кабінет Міністрів України забезпечує виконання Державного бюджету. Загальну організацію та управління виконанням Державного бюджету України здійснює Міністерство фінансів України, контролює та координує діяльність учасників бюджетного процесу з питань виконання бюджету. Місцеві виконавчі органи влади та органи місцевого самоврядування забезпечують виконання місцевих бюджетів.

Виконання бюджету передбачає ряд операцій, які можна звести до двох стадій: перша це помісячний розпис доходів та видатків, коли затверджені в бюджеті призначення доводяться до відома головних розпорядників, які зобов'язані довести їх до розпорядників нижчого рівня і так далі до керівників бюджетних установ, що мають збалансувати кошториси видатків з доходами; друга – суть виконання бюджету у відповідності з бюджетним розписом.

Для того щоб наповнити бюджет реальним змістом і забезпечити його виконання за видатками, має бути забезпечене вчасне і у повному обсязі надходження податків. Врешті ми сприймаємо «бюджет» як кошторис грошових доходів і видатків, а саме слово «бюджет» дослівно означає «грошова сумка», «шкіряний мішок» для зберігання грошей.

Доходи Державного бюджету України на 2006 р. були заплановані в сумі (в тис. грн):
усього 118.705.962,5,

в т.ч.: загальний фонд – 95.100.145,2,

спеціальний фонд – 23.605.817,3; із загальної суми доходів податкові надходження складають – 86.273.163,9 тис. грн (82,8%).

Щорічно бюджет недоотримує велику частину коштів у вигляді зборів та податків у зв'язку з великими обсягами тіньової економіки, яка, наприклад, у 2006 р., за даними Міністерства економіки, складала більше 42,3%.

Здійснення заходів по збиранню податків, тобто адміністрування податків, покладається на Державну податкову адміністрацію та її структурні підрозділи на місцях (обласні адміністрації, міські, районні, міжрайонні податкові інспекції). Відповідно до Бюджетного кодексу України, саме Державній податковій адміністрації поряд з Державною митною службою України належить право стягнення до бюджету податків, зборів (обов'язкових платежів) та інших надходжень, передбачених законом. Державна податкова адміністрація України здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, правильністю обчислення, повнотою і своєчасністю сплати до бюджетів, державних цільових фондів податків, зборів (обов'язкових платежів) та інших надходжень.

У виконанні бюджету різні відомства мають свою частку зобов'язань, зокрема Міністерство фінансів України здійснює прогнозування та аналіз доходів бюджету і має виключне право надання

відстрочок по сплаті податків, зборів (обов'язкових платежів) на умовах податкового кредиту за поданням органів стягнення на термін до трьох місяців в межах поточного бюджетного періоду.

Усі надходження до Державного бюджету України обліковуються Державним казначейством України, воно чи за поданням органів державної податкової служби здійснює повернення коштів, що були помилково або надмірно зараховані до бюджету. Податки, збори (обов'язкові платежі) та інші доходи державного бюджету зараховуються безпосередньо на єдиний казначейський рахунок Державного бюджету України і не можуть акумулюватися на рахунках органів стягнення, якими є органи державної податкової служби та Державної митної служби.

Бюджет формується на засадах діючого податкового законодавства, платник податків розраховує на його стабільність і довготривалість. Але практика склалася так, що після прийняття парламентом бюджету розпочинається процес ухвалення змін та доповнень до податкового законодавства. Закон про бюджет встановлює і регулює податкові зобов'язання, а зміни та доповнення до нього зводять нанівець правове поле, в якому мають діяти і органи державної податкової служби, і платники податків, що породжує досить складні відносини між платниками податків та податковою адміністрацією.

Від налагодження конструктивних, партнерських відносин між платниками податків та державною податковою службою великою мірою залежить наповнення державного та місцевого бюджетів. Доведення планів наповнення бюджету до органів податкової служби і подальші часті зміни в них, покладання відповідальності за виконання планів наповнення на державну податкову службу призводить лише до погіршення стосунків «платники податків — державна податкова служба».

Прийняття бюджету є складним процесом в державному управлінні, який проходить кілька стадій. Офіційно бюджетний процес починається із Бюджетної резолюції – Постанови Верховної Ради України про Основні напрямки бюджетної політики на наступний рік.

До того Міністерство фінансів розробляє план підготовки бюджету. Бюджетна резолюція встановлює основні параметри показників майбутнього бюджету по доходам та видаткам, джерелам надходжень. Відповідальним за підготовку проекту Державного бюджету є Міністерство фінансів. Воно визначає основні засади бюджетного планування, визначає загальний рівень доходів та видатків бюджету та дає оцінку обсягів фінансування бюджету.

Парламентські слухання питань бюджетної політики, представлення у парламенті основних напрямів бюджетної політики, обговорення проекту бюджету у парламентських комітетах, затвердження бюджету як закону і внесення змін до закону про Держав-

ний бюджет відбуваються без участі державної податкової служби, усунення державної податкової служби від розробки проекту державного бюджету ускладнює її завдання щодо виконання бюджету.

Роль державної податкової служби могла бути особливо значимою при підготовці бюджетної документації, зокрема, при визначенні головних макроекономічних показників на наступний фінансовий рік (прогноз темпів інфляції, обмінного курсу), переліку чинних податків та обов'язкових платежів; характеристик їх ефективності, звіті про існуючі пільги і їх наслідки, виконання поточного бюджету та головні ризики, що можуть вплинути на його виконання, детальної характеристики того, як визначаються доходи та видатки, підготовці звіту про виконання державного бюджету за попередній рік, при проведенні аналізу бюджетних ресурсів за останні роки й наступний бюджетний рік та в ряді інших питань.

Особлива роль державної податкової служби проявляється у забезпеченні додаткових надходжень до бюджету, що дає можливість уряду приймати рішення про суттєве збільшення соціальних видатків. У 2007 р. майже в два рази збільшено обсяг субвенцій загального фонду, які надаються з Державного бюджету місцевим бюджетам (до 22,1 млрд грн). Збільшено субвенцію на допомогу сім'ям з дітьми, малозабезпеченим сім'ям, інвалідам з дитинства, дітям-інвалідам та тимчасової державної допомоги дітям, збільшено розміри прожиткового мінімуму для всіх основних соціальних та демографічних груп, збільшено розміри стипендій, мінімальної заробітної плати, мінімальної пенсії за віком, трудових пенсій, пенсійних виплат інвалідам війни та учасникам бойових дій, збільшено грошові витрати на харчування та придбання медикаментів ветеранів війни у лікувально-профілактичних закладах, підвищено компенсаційні виплати особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Суттєве поліпшення наповнення дохідної частини Державного бюджету у 2006 р., в чому державній податковій службі належить провідна роль, дало можливість виконувати в цілому на належному рівні видаткову частину. Видатки Державного бюджету у 2006 р. склали 137,1 млрд грн або на 4% більше у порівнянні з 2005 р.

Касові видатки загального фонду склали 106,2 млрд грн і у порівнянні з 2005 р. збільшились на 13,3 млрд грн. За 2006 р. видатки соціального спрямування на 38,2% перевищили показник 2005 р., у тому числі видатки на оплату праці працівників бюджетних установ у 2006 р. на 27%, поточні трансфери населенню (пенсії, допомоги, стипендії та т.п.) — більш ніж в півтори рази.

Завдяки контрольній діяльності державної податкової служби не допущено перетоку доходу прибуткових підприємств в «тінь». За першу половину 2007 р. понад план надійшло 980 млн грн податку на прибуток підприємств.

За даними Держкомітету за I квартал 2007 р. зростання прибутку підприємств становило 45,7% до відповідного періоду минулого року. Заходи органів державної податкової служби щодо ліквідації схем ухилення і мінімізації податкових надходжень забезпечили за перші п'ять місяців поточного року надходження податку на прибуток підприємств до загального фонду державного бюджету у сумі 10,2 млрд грн. Перевиконання становило 9,3% від запланованої суми надходжень на даний період.

Це дозволило не тільки подолати «кризову» ситуацію із справлянням цього податку, яка склалася за підсумками січня – травня 2006 р. (виконання 82,7%), а і збільшити більш як на третину приріст надходжень до відповідного періоду минулого року (2,4 млрд грн або 32,5%).

В умовах постійного економічного зростання, стабільного виконання бюджетних призначень підвищується рівень добровільного декларування нарахованих платежів, чому державна податкова служба має всіляко сприяти. У 2006 р., а також і в поточному році робота органів державної податкової служби концентрується на підвищенні рівня добровільної сплати нарахувань до бюджету, що дає позитивні результати. Так, органами державної податкової служби станом на 1 травня 2007 р. донараховано 14% загальної суми нарахованих платежів (2,1 млрд грн), в той час як за відповідний період минулого року – майже 30 % (3 млрд грн).

У цілому відносно доходів державного бюджету рівень донарахованих сум знизився з 8,9 % до 4,6%, що є підтвердженням зростаючої законслухняності платників податків та їх громадянської свідомості.

Роль і місце державної податкової служби у виконанні Державного бюджету по доходах могли б бути більш значимими, якби в умовах Конституційної реформи законодавство було приведене у відповідність до змін Основного Закону.

Так, не завершена робота з перегляду актів законодавства щодо статусу державних органів та порядку вирішення їх основних установчих і кадрових питань, а також перезатвердження актами уряду положень про центральні органи виконавчої влади, зокрема, про Державну податкову службу, логічним було б зосередження на вирішенні поточних питань державного управління, покращенні адміністративних процедур у сфері реалізації податкової політики. Значною подією у цій сфері було прийняття парламентом Закону «Про Кабінет Міністрів України», який закріпив на законодавчому рівні роль уряду як повноправного політичного суб'єкта поряд з Верховною Радою України та Президентом України. Підготовка іншого базового законодавства, зокрема Податкового Кодексу України, Закону «Про державну службу в Україні», Закону «Про державну податкову службу в Україні» є невідкладною, її потрібно завершити з урахуванням результатів оцінки

державного управління в Україні за європейськими критеріями демократичного врядування. Підвищення рівня діяльності державної податкової служби з виконання Державного бюджету у частині доходів потрібне, в першу чергу, для забезпечення прав, задоволення потреб і законних інтересів громадян України.

Упорядкування на законодавчому рівні механізму реалізації податкових зобов'язань фізичних і юридичних осіб у їх взаємовідносинах з Державним бюджетом має супроводжуватись і зростаючою відповідальністю державної податкової служби у наданні державних послуг платникам податків.

Список літератури: 1. Бюджетний кодекс України. К., 2002. 2. Закон України «Про Державний бюджет України на 2006 рік». 3. Закон України «Про державну податкову службу в Україні». 4. Аналітичні матеріали про діяльність Кабінету Міністрів України в 2007 р. (I півріччя). 5. Бандурка О. О. Управління державною податковою службою в Україні: Монографія, Х., 2005. 6. Лекарь С.І., Снігерьев О.П., Недюха М.П. та інші Захист прав платників податків: Навчальний посібник. К., 2003. 7. Гега П.Т. Правовий режим оподаткування в Україні: Монографія. К., 1997. 8. Греченко В.В. Оподаткування. Навчальний посібник. Х., 2004.

Надійшла до редколегії 03.09.07

А. Є. Рубан

СИСТЕМА ОРГАНІВ КОНТРОЛЮ ЗА ЗДІЙСНЕННЯМ АВТОМОБІЛЬНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ

Одним із найсуттєвіших факторів для розвитку продуктивних сил є транспортна діяльність. Транспорт є своєрідною кровоносною системою матеріального виробництва. З поступовим виходом економіки України із кризи кожен рік характеризується збільшенням товарообігу та руху пасажирів як всередині країни, так і за її межі. Це закономірно тягне за собою розвиток транспортної системи, в тому числі автомобільного транспорту. У такій ситуації виникає необхідність здійснення належного контролю за діяльністю щодо перевезення пасажирів та вантажів, щоб збільшення кількості перевезень не впливало на якість.

Питання державного контролю в своїх працях розглядали такі вчені: В. Б. Авер'янов, О. Ф. Андрійко, Ю. П. Битяк, В. М. Гарашук, Н. Р. Нижник, Є. В. Шоріна, окремі питання державного контролю в сфері транспортної системи розглядалися В. Й. Развадовським. Однак комплексного дослідження контролю в сфері автомобільних перевезень не проводилося. Для проведення такого дослідження необхідно визначити систему органів контролю в даній сфері та науково обґрунтувати рекомендації щодо покращення діяльності цієї системи.

Наука адміністративного права розглядає контроль одночасно як невід'ємну функцію державного управління та стадію управлінського процесу. Крім того, досить важко знайти орган, який здійснює управління, але не контролює виконання своїх рішень.